

Via AfD wordt extreem gedachtegoed salonfähig

Achtergrond - 19 januari 2017 - Auteur: Wiebke Pittlik

Extreem-rechts, dat waren in Duitsland heel lang de neo-nazi's met hun kale koppen en nazi-symbolen. Maar de laatste jaren is het druk geworden in de rechterhoek van het politieke spectrum; met Pegida tegen islamisering, de Reichsbürger die zich tegen de staat keren en de Identitäre Bewegung die wil voorkomen dat het Duitse volk uitsterft. Neue Rechte is de verzamelnaam.

Op de stoep van het Konrad-Adenauer-Haus in Berlijn, het partijkantoor van de CDU, zaten op de avond van 21 december twintig tot dertig donkergeklede jongeren. Ze barricadeerden de ingang. Het was de *Identitäre Bewegung* die van zich liet horen, als reactie op de aanslag op een kerstmarkt in Berlijn. Ze hielden Merkels CDU verantwoordelijk voor de aanslag, die is gepleegd door een Tunesische asielzoeker.

De *Identitäre Bewegung*, die sinds een jaar of vijf bestaat, is het afgelopen jaar actiever geworden. Aanleiding voor de veiligheidsdienst Verfassungsschutz om de beweging te observeren. Ook de *Reichsbürger* traden in 2016 uit de schaduw. Een reeks gewelddadige incidenten alarmeerden de overheid. In oktober schoot een *Reichsbürger* in Beieren een agent dood die zijn 31 wapens in beslag kwam nemen.

Ook bij de politie bleken *Reichsbürger* te werken. Tegen 15 politiemensen werden disciplinaire maatregelen genomen. Begin januari kondigde minister van Binnenlandse Zaken Thomas de Maizière aan dat ambtenaren die zich bij de *Reichsbürger*-beweging aansluiten, worden ontslagen. "Men kan niet op onze democratische grondwet zweren en haar tegelijk afwijzen", citeert weekblad Die Zeit De Maizière. Rijksburgers erkennen de Duitse bondsrepubliek en haar gerechtelijk apparaat niet. Volgens hen is de Bondsrepubliek onrechtmatig tot stand gekomen en bestaat het Duitse Rijk dus nog steeds voort.

Verzet

Neue Rechte is de aanduiding voor groeperingen die het *völkische Nationalismus* aanhangen, zoals de *Identitären* en [de Reichsbürger](#). Ze worden vaak omschreven

als intellectueel, de aanhangers zijn aan hun kledingstijl of haardracht niet duidelijk te herkennen, zoals de neonazi's dat zijn. Het zijn mensen die denken dat het 'Duitse volk' wordt gemarginaliseerd en vervangen door vreemde, islamitische volken: *der grosse Austausch* zou in volle gang zijn.

Immigratie zien de *Neue Rechte* als de grootste bedreiging en 'de elite' versnelt dit proces alleen maar. Ze roepen op tot verzet tegen deze elite. Ze gebruiken de retoriek van verzetsstrijders, schilderen de Duitse overheid af als onderdrukkers, spreken bijvoorbeeld van 'regimegezinde media' en 'Complot Europa'. Hun helden zoeken ze niet - zoals de neonazi's - bij de nationaal-socialisten, maar in de geschiedenis van het oude Europa. In meerdere uitingen wordt bijvoorbeeld Prins Eugenius genoemd, die in de 17e eeuw vocht tegen de Turken; en Karel Martel, een Frankische hofmeier uit de achtste eeuw die de Arabieren versloeg.

Wie de uitingen op social media, youtube en websites bekijkt, valt op dat ze zich van dezelfde instrumenten bedienen als bijvoorbeeld non-gouvernementele organisaties. Ze maken bijvoorbeeld fotocompilaties met de highlights van afgelopen jaar en posten die op Facebook en hun eigen websites om hun aanhang te inspireren, net als organisaties als Greenpeace dat doen.

Schnellroda

Een belangrijk ideologisch centrum van deze identitaire beweging is in Schnellroda, een klein dorpje op het platteland van Saksen-Anhalt. Hier, in een oud landhuis - *Rittergut* genoemd in het Duits -, runt het echtpaar Götz Kubitschek en Ellen Kositzka het Institut für Staatspolitik. Het instituut organiseert seminars en lezingen. Ook uitgeverij Antaios is hier gevestigd, gespecialiseerd in rechtsextrem-georiënteerde boeken zoals 'Revolte gegen den grossen Austausch' van Renaud Camus, 'Gekaufte Journalisten' van de afgelopen weekende overleden oud-journalist Udo Ulfkotte en 'Umvolkung- Wie die Deutschen still und leise ausgetauscht werden' van Akif Pirincci. Ook is hier een kalender 2017 te bestellen, met beelden van 'het groeiende verzet'.

Andreas Speit schreef meerdere boeken over extreem-rechts. In 2016 verscheen: [Bürgerliche Scharfmacher](#). Deutschlands neue rechte Mitte - von AfD bis Pegida

Het gedachtegoed van de Neue Rechte is extreem, maar slaagt er toch in de gevestigde politiek binnen te sijpelen, waarschuwt journalist Andreas Speit, die extreem-rechts al meer dan 25 jaar volgt en er meerdere boeken over schreef. Hij sprak eind november tijdens een conferentie over media en populisme bij het Goethe Instituut in Amsterdam.

Als voorbeeld noemde hij Bjorn Höcke, voorman van de Alternative für Deutschland (AfD) in Thüringen. Hij is in Duitsland niet meer zo populair als talkshowgast nadat hij in een uitzending van Günther Jauch op de nationale televisie een Duitse vlag demonstratief over zijn stoel hing. Na de aanslag in Berlijn werd Höcke [geïnterviewd door Nieuwsuur](#). Hij hield Merkel verantwoordelijk voor de slachtoffers en noemde haar een wetsovertreder die de grondwet heeft geschonden toen ze de vluchtelingen naar Duitsland liet komen. Zijn uitspraken - hij beweerde ook nog dat er honderdduizenden meer delicten zijn gepleegd sinds de vluchtelingen kwamen- bleven in de uitzending helaas onweerlegd.

Höcke hoort tot de meest rechtse stroming binnen de AfD. Deze week zorgde hij voor veel verontwaardiging door een [toespraak in Dresden](#), die associaties met het nationaal-socialisme opriep en waarin hij een nieuwe herinneringspolitiek eiste. Die rechtervleugel heeft niet alleen veel contact met de Neue Rechte, ook de ideeën overlappen.

Bjorn Höcke komt bij het Institut für Staatspolitik in Schnellroda over de vloer, op youtube is te zien dat hij hier een lezing gaf en zelf heeft hij aangegeven veel inspiratie te halen uit de publicaties van deze uitgeverij. Ook Alexander Gauland, AfD-voorzitter en fractieleider in Brandenburg, bezoekt hier bijeenkomsten. Gauland, Höcke en Kubitschek hielden gezamenlijk met Identitären een protestwake bij het Bundeskanzleramt van Merkel na de aanslag in Berlijn. Ze houden Merkel verantwoordelijk voor de slachtoffers. Opgeroepen tot deze protestwake werd op de website einprozent.de, een platform van Neu-rechts waar iedereen zijn 'verzetsdaden' kan toevoegen, om zo anderen te inspireren.

Götz Kubitschek wordt gezien als de voordener van de Identitären. Hij studeerde filosofie, is welbespraakt en belezen, verdiepte zich in filosofen als Peter Sloterdijk en Martin Walser, weet Speit. Hij zou ook de man zijn die schuilgaat onder de capuchon van een rapper in de [youtubeclip Komplott Europa](#), waarin hij oproept de wapens op te nemen en te vechten tegen de *grosse Austausch*.

Journalistiek

Journalist Speit noemt de ideologie van het *Völkische Nationalisme* gevaarlijk: "Als ze de mensheid niet als een geheel zien, dan heb je dus ook geen universele

mensenrechten.” Des te belangrijker is het dat journalisten zich in hun denken en argumenten verdiepen, zei hij in december in Amsterdam.

De berichtgeving over deze groepen is vaak alarmistisch; dat speelt hen in de kaart, vindt Speit. Toen leden van de Identitäre Bewegung bijvoorbeeld de Brandenburger Tor in Berlijn beklommen en er een spandoek ophingen, haalde een foto daarvan veel Duitse media. En verontwaardiging klonk door dat dit symbool werd bezoedeld. Terwijl ze hebben afgekeken van Greenpeace hoe ze het praktisch gezien konden aanpakken, legt Speit uit. “Bij Greenpeace bleef deze verontwaardiging uit. Waar niet over bericht werd, is wat de Identitaireren bedoelen met de leus op het spandoek: Veilige grenzen, veilige toekomst. Het gedachtegoed erachter is zeer extreem”, zegt Speit. “We zijn niet inhoudelijk goed genoeg geïnformeerd.”

Zoals uit de rap van Kubitschek blijkt, gaat het de Identitaireren niet alleen om Duitsland. De beweging bestaat in verschillende Europese landen, zoals Oostenrijk en Frankrijk, en sinds een paar jaar ook in Nederland, op zeer bescheiden schaal.

Dat de mensen die contacten hebben met de *Neue Rechte* binnen de AfD veel invloed hebben, maakt dat de partij zich langzamerhand in de richting van een extreemrechtse partij ontwikkelt, maar wel een partij die invloed heeft op het politieke midden. Een partij die al in tien van de zestien deelstaten zit, en na september naar verwachting ook in de Bondsdag.

Partijleider Frauke Petry heeft woensdag wel laten weten niet blij te zijn met de uitspraken van Höcke, maar ook zij is volgens Speit radicaler dan ze zich voordoet. De AfD gebruikt volgens hem vaak die strategie dat ze eerst iets provocerends zeggen en het dan afzwakken. Zo bedienen ze twee doelgroepen, de gematigd- en de extreemrechtse. Petry wil ook graag dat het woord ‘völkisch’ zijn negatieve bijklank kwijtraakt, zei ze in september in *Die Zeit*. Om daaraan toe te voegen dat ze het niet dezelfde betekenis wil geven als de nazi's.

Aan journalisten de taak om veel onderzoek te doen naar de ideologische discussie binnen de AfD, maant Speit. “En als het om de AfD gaat: houd het scherp in de gaten.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/19721/via-afd-wordt-extreem-gedachtegoed-salonfahig>